Міністерство оборони України

Командування Повітряних Сил Збройних Сил України

ВІЗІЯ

ПОВІТРЯНИХ СИЛ

2035

Міністерство оборони України
Командування Повітряних Сил Збройних Сил України

ВІЗІЯ ПОВІТРЯНИХ СИЛ
2035

Травень – 2020

Вивчай (уважно), **аналізуй** (швидше), **вирішуй** (першим), **втілюй** (рішуче)
Джон Річард Бойд, пілот, військовий стратег

Схвалено рішенням Військової ради Командування Повітряних Сил Збройних Сил України від 15 травня 2020 року

Візія Повітряних Сил Збройних Сил України 2035 (далі – Візія) розроблена на основі Візії Збройних Сил України та призначена для визначення раціональних шляхів розвитку Повітряних Сил Збройних Сил України (далі – Повітряні Сили) на період до 2035 року, формування вихідних даних для Державної програми розвитку Збройних Сил України до 2025 року, Програми розвитку Повітряних Сил, інших документів оборонного планування. Візією визначаються призначення та завдання Повітряних Сил у структурі Збройних Сил України, виклики і загрози національній безпеці (у тому числі в повітряному просторі), опис операційного середовища, в якому Повітряні Сили будуть виконувати свої завдання, цільова модель розвитку та вимоги до необхідних спроможностей з оцінкою потреб у ресурсах.

Візія розроблена в Командуванні Повітряних Сил Збройних Сил України з залученням представників і експертів Харківського національного університету Повітряних Сил, Національного університету оборони України, структурних підрозділів Міністерства оборони України та Генерального штабу Збройних Сил України, іноземних партнерів і радників. Керівник робочої групи – **генерал-лейтенант Аркадій Ващутін**. Координатори проєкту – **полковники Артем Антонов та Олег Білоус**.

У своїй роботі проєктна команда надихалася концепцією ***OODA*** *(Observe, Orient, Decide, Act або Вивчай, Аналізуй, Вирішуй, Втілюй)*, розробленою військовим льотчиком та стратегом Джоном Річардом Бойдом. Сформульована як тактична концепція ведення повітряного бою, завдяки своїй універсальності вона була швидко адаптована та масштабована для всіх управлінських процесів в умовах висококонкурентного середовища. Її правильна імплементація дозволяє, використовуючи перевагу в швидкості і якості прийняття управлінських рішень, здобувати перевагу над більш потужним, проте менш гнучким противником. Той, хто завчасно вивчає та аналізує ситуацію, першим приймає рішення і втілює його, як правило, переважає як у повітрі, так і в житті, оскільки його опонент залишається на крок позаду, реагуючи на ситуацію, що вже змінилася.

ВСТУПНЕ СЛОВО
КОМАНДУВАЧА ПОВІТРЯНИХ СИЛ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Повітряні Сили – це потужний, високомобільний та технологічний вид Збройних Сил України, який є і залишиться одним із головних інструментів стримування військової агресії проти України, забезпечення стійкості її системи оборони, гарантування миру і безпеки держави у взаємодії та в кооперації з іншими складовими сил оборони і нашими міжнародними партнерами.

У мирний і воєнний час Повітряні Сили несуть повну відповідальність за безпеку нашого неба на всій території держави, захист нашої країни і її громадян від загроз у повітряному просторі, надають допомогу цивільному населенню в разі надзвичайних ситуацій як у середині країни, так і поза її межами. При виникненні воєнної загрози Повітряні Сили повинні не допустити захоплення переваги противником у повітряному просторі та бути гідним партнером наземної і морської складової об'єднаних сил оборони в усьому спектрі операцій, завдаючи противнику неприйнятні втрати та змушуючи його до відмови від подальшої агресії.

Саме повітряний щит України став фактором стримування подальшого розгортання агресії проти нашої держави в 2014 – 2020 роках. Військові льотчики та оператори наземних бойових систем Повітряних Сил з честю, гідністю і самопожертвою виконували завдання з забезпечення надійного протиповітряного прикриття наших побратимів з інших видів і родів військ, нанесення вогневого ураження, ведення повітряної розвідки, доставки вантажів, десантів, евакуації повітряним транспортом. Загартовані в боях за нашу незалежність, ціною власних життів і в братерстві та спільними зусиллями з іншими видами та родами військ Збройних Сил вони гарантували недоторканість нашого неба, зупинили повзучий наступ Російської Федерації й підтримуваних нею сил на сході України та захистили цінності і спосіб життя, який обрав народ України.

Тим не менш, ми бачимо, що Російська Федерація не залишає спроб підірвати єдність і цілісність нашої держави, її незалежність і суверенітет, та продовжує нарощувати свій потенціал у повітряному просторі поблизу наших кордонів. Так само, в довгостроковій перспективі ми очікуємо появу нових викликів національній безпеці в повітряному просторі. Водночас, успадкований Повітряними Силами від радянського минулого військовий потенціал вже практично вичерпаний. Гостро постає питання переоснащення

бойової техніки, а євроатлантичний курс держави вимагає від нас набуття взаємної сумісності з партнерами як на організаційному, так і на технічному рівнях.

Тому, з метою вироблення раціональних шляхів відродження повітряної моці держави і створення передумов для приєднання України до євроатлантичної спільноти ми розробили цю Візію. Настав час остаточно порвати з радянським минулим як на ментальному, так і на технічному рівні. Повітряні Сили зразка 2035 року повинні стати універсальним, гнучким та високомобільним інструментом воєнної сили, що використовує передові мережеві технології побудови архітектури і системи управління. Укомплектовані високопрофесійним вмотивованим персоналом, оснащені сучасними багатофункціональними бойовими платформами (у першу чергу, розподіленими зенітно-ракетними комплексами та багатофункціональними винищувачами), поєднаними в єдину мережу повітряних і наземних роїв, вони будуть здатні швидко розосереджуватись, уникаючи вразливих ударів, і так само швидко концентрувати зусилля, наносячи нищівні удари у відповідь більш потужному, проте менш гнучкому противнику, спричиняючи йому неприйнятних втрат та змушуючи до відмови від своїх агресивних цілей.

Вірю, що зважаючи на виключну унікальність і важливість завдань, які вирішують Повітряні Сили, їх розвиток стане пріоритетом державної політики у сфері безпеки та оборони на наступні 15 років.

генерал-полковник **Сергій ДРОЗДОВ**

ЗМІСТ

1. МИ Є ПОВІТРЯНІ СИЛИ!

(Вивчай)

Ми є головними носіями повітряної могутності нашої держави. Так само, як Сухопутні війська на суші та Військово-Морські Сили на морі, Повітряні Сили несуть повну відповідальність за охорону повітряного простору України та відсіч збройної агресії в повітрі. У сучасному конфлікті (війні) ми стримуємо зазіхання ворога на наше небо, перші зустрічаємо його, б'ємося та перемагаємо в повітряних битвах, створюємо підґрунтя для перелому конфлікту (війни) на користь України. Ця природа та сутність Повітряних Сил окреслюють нашу унікальну місію, що відрізняє від інших видів Збройних Сил і визначає наш внесок у спільні спроможності.

Головна та унікальна місія Повітряних Сил -
БОРОНИТИ ПОВІТРЯНИЙ ПРОСТІР УКРАЇНИ

- Радіолокаційна розвідка повітряного простору;
- Охорона державного кордону в повітряному просторі;
- Протиповітряне прикриття ВДВО;
- Запобігання терористичним актам у повітряному просторі;
- Ведення збройної боротьби в повітряному просторі та недопущення завоювання противником переваги в повітрі у майбутніх збройних конфліктах;
- Спричинення вирішального впливу на наземного противника в ході операцій об'єднаних сил оборони;
- Забезпечення авіаційної підтримки дій інших складових сил оборони, повітряних перевезень, ведення повітряної розвідки, тощо.

1.1. Місія: боронити повітряний простір України!

Основними завданнями Повітряних Сил у структурі Збройних Сил України є забезпечення охорони повітряного простору та ведення збройної боротьби в повітрі з метою прикриття важливих державних, воєнних об'єктів, а також наземних угруповань військ від ударів повітряного противника та створення сприятливих умов для їх застосування під час відсічі збройної агресії.

Ці завдання будуть домінувати і протягом наступних 15 років. Більше того, з

урахуванням тенденцій розвитку збройного протиборства, постійного підвищення ролі, місця та внеску повітряної складової Збройних Сил у розв'язання збройних конфліктів, їх важливість буде лише зростати.

Тому, Повітряні Сили зразка 2035 року мають бути сучасними та інноваційними, спроможними захистити народ України і національні інтереси в повітряному просторі, згуртувати і підготувати професійний персонал, мотивований на перемогу.

1.2. Бачення: Повітряні Сили України 2035 – це сила людей і технологій, господарі в небі, партнери на землі та на морі!

Потужна згуртованість людей і технологій є фундаментом подальшого розвитку Повітряних Сил. Відданий служінню Батьківщині, згуртований єдиною ідеєю захисту неба України, високопрофесійний і вмотивований персонал, який використовує інноваційні технології та поєднані в єдину розподілену мережу повітряних і наземних роїв сучасні багатофункціональні бойові платформи, є потужним і непереможним інструментом військової могутності держави.

Ця могутність повинна стати єдиним господарем неба України. Використовуючи передові мережеві технології побудови і управління, Повітряні Сили зразка 2035 року повинні мати здатність швидко розосереджуватись, уникаючи вразливих ударів, і так само швидко концентрувати зусилля, наносячи нищівні удари у відповідь більш потужному, проте менш гнучкому противнику. Шляхом спричинення противнику неприйнятних втрат і недопущення використання ним нашого повітряного простору для досягнення своїх агресивних цілей, забезпечення надійного прикриття наземних і морських угруповань військ (сил) від ударів із повітря, забезпечення їх за сприятливих умов вогневою підтримкою, розвідкою, транспортними перевезеннями, тощо в усьому

спектрі об'єднаних операцій, Повітряні Сили створять необхідні передумови для відмови противника від подальшої агресії та розв'язання конфлікту на користь України.

Водночас, не зважаючи на виключну важливість технологічного аспекту, саме закохані в небо і готові до самовідданого захисту незалежності своєї держави люди, професійно підготовлені та навчені є головною рушійною силою на шляху трансформації та розвитку Повітряних Сил, їх моральні якості, поняття, вимоги, які формують психологічну атмосферу колективу, і є основою його згуртованості та ефективності.

1.3. Цінності: вірність державі, відданість справі, сміливість у рішеннях та єдність у звершеннях!

Любов до своєї Батьківщини, прагнення своїми діями служити її інтересам, готовність іти на жертви в ім'я інтересів свого народу, стати на її захист у разі необхідності є основою вірності. Вона проявляється в почутті гордості за матеріальні й духовні надбання свого народу, прагненні зберегти самобутність своєї культури, мови, традицій предків.

Високий рівень професіоналізму є ознакою відданості своїй справі. Її основами є: здатність прийняття на себе відповідальності за особисте рішення; найвища організованість; особиста мужність; самокритичність; соціальність мотивів учинків.

Поєднання вірності та відданості обраному шляху повинні приводити до сміливості у рішеннях та єдності у звершеннях. Лідерство і згуртованість об'єднують усіх військовослужбовців Повітряних Сил в єдиний чітко функціонуючий організм. Жоден льотчик чи оператор бойового зенітного комплексу ніколи не залишиться наодинці з ворогом у бою. За їх спиною завжди будуть тисячі їх побратимів, інженерів, техніків, операторів бойового управління, інших фахівців, які забезпечать усю необхідну підтримку для виконання бойових завдань.

Люди, які закохані в небо і готові до самовідданого захисту незалежності своєї держави є основою сучасних Повітряних Сил. Головними цінностями для особового складу Повітряних Сил є – вірність державі, відданість справі, сміливість у рішеннях та єдність у звершеннях.

2. СТРАТЕГІЧНИЙ КОНТЕКСТ
(Аналізуй)

Зовнішньополітичний простір 2035 *– євроатлантичний курс. Російська Федерація – дестабілізуючий фактор національної безпеки.*

Воєнно-політичний простір 2035 *– висока ймовірність збройних конфліктів з широким використанням засобів повітряного нападу.*

Військово-повітряний простір 2035 *– повна фізична і моральна деградація успадкованих від СРСР спроможностей, необхідність масштабного переоснащення Повітряних Сил.*

Економічний простір 2035 *– дефіцит ресурсів і недостатні спроможності національного оборонно-промислового комплексу.*

Соціальний простір 2035 *– демографічна криза та гостра конкуренція на ринку праці.*

Інформаційний простір 2035 *– інформаційні операції проти державності України.*

Кібернетичний простір 2035 *– загрози системі управління держави та Збройних Сил.*

2.1. Безпекове середовище 2035

Стратегічний простір, у якому зараз існує Україна характеризується швидкістю, раптовістю та непередбачуваністю змін, але раптовість змін не є непередбачуваною. Ознаки наближення змін у світовому, регіональному та національному інформаційному просторі зазвичай виникають за 10 – 15 років до їх реалізації.

Формування та трансформація безпекового середовища, що впливатимуть на розвиток Повітряних Сил, обумовлені стратегічними цілями і завданнями ключових гравців на міжнародній арені та місцем України в цьому оточенні. У контексті східноєвропейського регіону такими гравцями є сама Україна, Російська Федерація, як одна з головних дестабілізуючих сил у східноєвропейському регіоні, а також США та провідні країни Європейської спільноти.

Своєчасне виявлення, відстеження та прогнозування наслідків змін в безпековому середовищі є основою для прийняття стратегічних рішень у підготовці Повітряних Сил до зустрічі з новими викликами та загрозами національній безпеці України.

Прогнозований курс дій ключових гравців у східноєвропейському регіоні

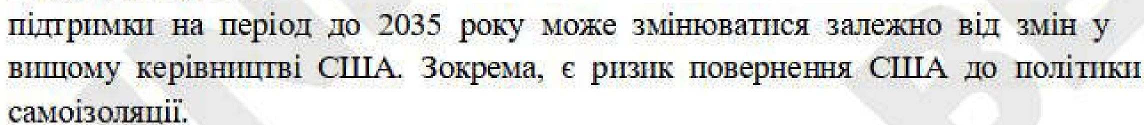
Гравець	Стратегічні цілі на період до 2035 року	Прогнозований курс дій
Україна	Європейська та євроатлантична інтеграція	Залишиться незмінним до 2035 року
ООН, ЄС та НАТО	Забезпечення безпеки та стабільності в регіоні	– Пошук мирних (компромісних) шляхів розв'язання протиріч; – Малоефективна робота ООН; – Рішучі дії ЄС та НАТО – малоймовірні
Провідні та суміжні країни ЄС	Забезпечення сталого розвитку, безпека на східних кордонах	– Підтримка курсу України щодо приєднання до європейської спільноти; – Рішучі дії – малоймовірні; – *Рівень підтримки України буде залежати від багатьох факторів*
США	Збереження Status Quo та недопущення досягнення Російською Федерацією своїх цілей	– Підтримка курсу України, недопущення встановлення контролю Російською Федерацією над Україною; – *Рівень підтримки на період до 2035 року може змінюватися залежно від змін у вищому керівництві США*
Російська Федерація	Формування нової багатополярної моделі світоустрою, в якій Російська Федерація займе належне місце провідного гравця ("рівного серед рівних")	– Послаблення впливу США в Європі, розкол НАТО та ЄС; – Підтримка інших міжнародних гравців, що можуть претендувати на місце провідних країн у новій моделі світоустрою; – Відновлення впливу у сфері "виключних" національних інтересів (Україна – центр тяжіння для реалізації зовнішньополітичних амбіцій Російської Федерації)

Можна стверджувати, що ми визначилися з проєвропейським та євроатлантичним вектором свого розвитку, тобто незалежно від змін у вищому політичному керівництві до 2035 року цей курс залишиться незмінним.

Очікується, що міжнародні організації та спільноти, такі, як ООН, ЄС, НАТО та інші, будуть у цілому підтримувати намагання України щодо здійснення демократичних реформ і трансформації в усіх сферах життя, забезпечення прав і свобод людини і громадянина, а також забезпечення безпеки і стабільності в регіоні. Проте їх діяльність буде спрямована на пошук, у першу чергу, мирних шляхів розв'язання протиріч і рішучі дії в разі

загострення обстановки малоймовірні. Більше того, діяльність окремих організацій, як-то Радбезу ООН, може бути паралізована деструктивною позицією окремих членів, у першу чергу Російської Федерації.

Із провідних країн світу найбільша підтримка Україні очікується від США, для яких є неприпустимими спроби Російської Федерації дестабілізувати усталену модель світоустрою та норми міжнародного права. Проте очікуваний рівень підтримки на період до 2035 року може змінюватися залежно від змін у вищому керівництві США. Зокрема, є ризик повернення США до політики самоізоляції.

Провідні європейські держави будуть і надалі підтримувати суверенітет та територіальну цілісність України, а також наші намагання приєднатися до європейської спільноти, у першу чергу, у контексті забезпечення власної безпеки та стабільності в регіоні. Однак очікуваний рівень підтримки буде залежати від ряду факторів, які до 2035 року будуть постійно змінюватися і обумовлюватися:

економічним і політичним прогресом у самій Україні;

незмінним курсом вищого керівництва США та провідних країн Європи з недопущення встановлення контрольованого впливу Росії на Україну;

здатністю Російської Федерації використовувати політичний та економічний тиск (у першу чергу в енергетичній сфері) на політичний курс Європи та наявні між Україною й суміжними країнами протиріччя етнічного, релігійного, ідеологічного характеру.

З іншого боку, головною воєнно-політичною метою Російської Федерації залишатиметься зміна сучасної моделі світу та формування багатополярної моделі світоустрою, в якій вона займатиме домінуюче місце.

Для досягнення цієї мети пріоритетами зовнішньої політики Російської Федерації будуть:

позбавлення США статусу світового лідера та підриву їх позицій на міжнародній арені;

послаблення та розкол НАТО і ЄС;

сприяння зміцненню інших "молодих" зростаючих центрів впливу, таких як країни БРІКС, Турецька Республіка, Ісламська Республіка Іран, що можуть підтримувати Російську Федерацію;

відновлення впливу в сфері "виключних" національних інтересів.

При цьому, можна зазначити: Україна є і залишиться центром тяжіння реалізації власних зовнішньополітичних амбіцій Російської Федерації. Військово-політичне керівництво Російської Федерації і надалі сприйматиме нашу країну як невід'ємну складову так званого "Руського миру" в рамках відповідної цивілізаційної моделі, а відновлення впливу і контролю над нашою країною є необхідною передумовою для відновлення статусу Російської Федерації як великої держави.

Таким чином, обраний Україною вектор європейського розвитку зустрічатиме рішучий супротив зі сторони Росії і до 2035 року. При цьому, враховуючи критичне значення України для реалізації зовнішньополітичних цілей Російської Федерації, її воєнно-політичне керівництво вдаватиметься до застосування усього доступного спектра впливів як невійськового (політичних, економічних, інформаційно-пропагандистських, кібернетичних), так і військового (включаючи ракетно-ядерний шантаж та відкриту повномасштабну агресію) характеру, ігноруючи при цьому основні принципи міжнародного права.

2.2. Загрози воєнного характеру. Повітряний простір 2035

Серед усіх визначених сценаріїв найбільш небезпечним для нас залишається сценарій повномасштабної відкритої агресії з боку РФ. При цьому основним носієм бойового потенціалу збройних сил РФ є їх повітряно-космічні сили.

З урахуванням перспектив розвитку безпекового середовища довкола України під час чергового оборонного огляду були ідентифіковані ключові ризики і загрози національній безпеці та ймовірні сценарії виникнення й розвитку ситуацій воєнного характеру на середньо- та довгострокову перспективи, з яких у контексті застосування повітряної міці

найбільш небезпечним є відкрита, повномасштабна агресія проти України з боку інших держав або їх коаліцій (зокрема Російської Федерації та її союзників). А найбільш імовірним є збройний конфлікт всередині держави, підтриманий ззовні. Такий сценарій вже реалізується на сході нашої країни.

Слід зазначити, що як у найбільш небезпечному, так і в найбільш імовірному сценаріях, Російська Федерація була, є і буде головним дестабілізуючим фактором національної безпеки України. Ми прогнозуємо, що, незважаючи на постійно діючі та нові політико-економічні санкції, Росія під час відстоювання своїх геостратегічних інтересів і надалі буде проводити агресивну політику, яка спиратиметься на значний воєнний потенціал.

Російська Федерація значно наростила кількісний та якісний склад наземного й повітряного компонентів Збройних Сил у західних регіонах – поблизу державного кордону України та в окупованій Автономній Республіці Крим. Це обумовлює зростання небезпеки прямого вторгнення наступальних угруповань Росії на територію України зі сторони її східних кордонів, а також створює додаткову напругу в регіоні та використовується як інструмент тиску.

При цьому основним носієм бойового потенціалу Збройних Сил Російської Федерації є їх Повітряно-космічні сили. У разі реалізації найбільш небезпечного сценарію розв'язання відкритої збройної агресії проти України Російська Федерація здатна сформувати угруповання Повітряно-космічних сил у складі до 500 літаків, до 335 вертольотів, до 500 крилатих і балістичних оперативно-тактичних ракет на одному або декількох операційних напрямках.

Зазначене угруповання є головною загрозою Повітряних Сил Збройних Сил України та окреслює максимальний рівень воєнно-політичних амбіцій України в повітряному просторі: дати адекватну і рішучу відсіч у разі подальшої ескалації протистояння між Україною та РФ.

При цьому протягом наступних п'ятнадцяти років ми не очікуємо значних змін у кількісному складі угруповання Повітряно-космічних сил Російської Федерації, проте значних змін зазнає його якісний склад. Воєнно-політичне керівництво Російської Федерації спрямовує значні зусилля й

ресурси для нарощування бойового потенціалу ПКС та реалізує масштабні програми з розробки нових сучасних зразків авіаційної техніки (у тому числі наступних поколінь) і засобів ураження з метою подальшого переозброєння збройних сил.

Уже зараз Повітряно-космічні сили Російської Федерації розпочали планове переоснащення тактичної авіації на багатоцільові винищувачі та винищувачі-бомбардувальники покоління 4++ та п'ятого поколінь – Су-34, Су-35, МиГ-35 і Су-57. Разом з тим, існуючі зразки винищувальної, штурмової та фронтової бомбардувальної авіації проходять глибоку модернізацію і набувають якісно нових спроможностей: збільшується дальність їх дії, забезпечується багатофункціональність, розширюється номенклатура засобів ураження, значно підвищується живучість за рахунок зменшення радіолокаційної помітності та використання сучасних засобів радіоелектронної боротьби. Нарощуються спроможності з ведення повітряної розвідки, організації повітряних перевезень і десантування, спостереження за повітряним простором. Удосконалюється система управління повітряними операціями на основі формування єдиного інформаційного простору. Також до 2030 року очікується значне посилення безпілотної авіаційної складової (у тому числі ударними комплексами) і початок переоснащення дальньої авіації на перспективні авіаційні комплекси.

Окремим напрямом є розробка та насичення військ новими сучасними засобами ураження як повітряного, так і морського та наземного базування: гіперзвуковими авіаційними ракетними комплексами, крилатими ракетами, іншими зразками високоточної зброї.

Зазначені загрози в повітряному просторі з боку Повітряно-космічних сил РФ є основним фактором, що обумовлюватиме вибір подальших шляхів розвитку Повітряних Сил Збройних Сил України з метою адекватного та ефективного їх стримування і забезпечення належного реагування в разі збройної агресії.

Разом з тим, спектр потенційних та ймовірних загроз у повітряному просторі протягом наступних 15 років не обмежується виключно РФ. Нам необхідно бути готовими і до інших загроз воєнного характеру. До таких слід віднести втягування України у воєнний конфлікт між іншими державами, збройні конфлікти у прикордонних районах і терористичні акти, у тому числі в повітряному просторі.

У рамках зазначених сценаріїв є ймовірним навмисне застосування зброї третьою стороною над, через або з території України, зумовлене ескалацією заморожених прикордонних конфліктів, негативним розвитком економічних, політичних, соціальних, етнічних або релігійних протиріч у

відносинах між та з сусідніми державами і воєнно-політичними об'єднаннями. Це може включати нанесення ударів авіацією, крилатими ракетами та безпілотними авіаційними комплексами з території суміжних держав, використання літаків і вертольотів для незаконного перевезення на та через територію України підрозділів збройних сил і незаконних збройних формувань третіх країн (висадка повітряних десантів). Збройні провокації, що здійснюються без перетинання державного кордону, можуть мати форму обстрілів прикордонних нарядів, літаків (вертольотів), кораблів (катерів), пунктів дислокації підрозділів охорони державного кордону (морської охорони), пунктів пропуску через державний кордон, інших об'єктів та цивільних осіб, що, в свою чергу, може призвести до виникнення прикордонних збройних зіткнень (включаючи в повітряному просторі).

У рамках реагування на терористичну загрозу Повітряні Сили мають бути готові до зростання ймовірності використання повітряних суден для здійснення терористичних актів терористичними та релігійно-сепаратистськими організаціями. Це може включати захоплення та угон цивільних і військових літаків з можливістю їх подальшого застосування як засоби ураження, а також використання легкомоторної авіації та малорозмірних безпілотних літальних апаратів для доставки до об'єктів терористичних зазіхань засобів ураження.

Зазначені фактори створюють додаткові загрози безпеці нашої країни в повітряно-космічному середовищі, на які має бути забезпечене адекватне реагування та створений необхідний пакет спроможностей.

2.3. Внутрішні чинники та обмеження

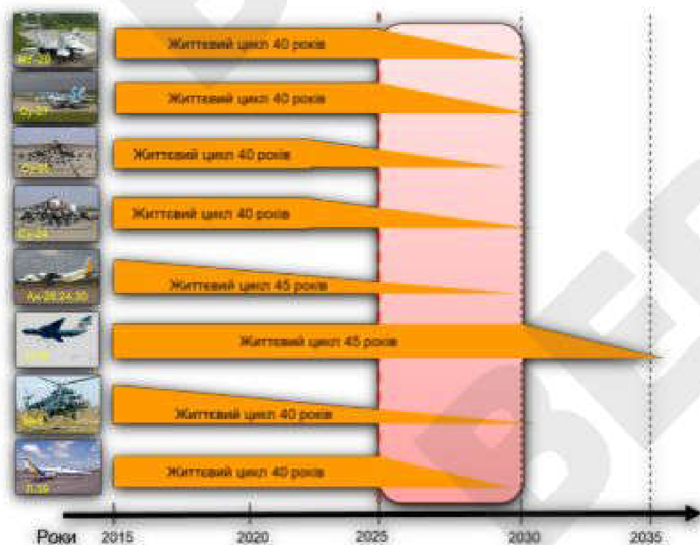
Головним внутрішнім чинником, що матиме вплив на подальший розвиток Повітряних Сил, є наближення граничних термінів експлуатації основних бойових зразків озброєння та військової техніки.

Повітряні Сили зразка 2020 року і досі спираються на успадкований від Радянського Союзу бойовий потенціал. Ремонт, модернізація та підтримання належного рівня справності бойової техніки вимагають все більшого фінансового ресурсу, обсяг якого вже наблизився до показників фінансування закупівлі нових сучасних зразків. Таким чином, утримання старого парку озброєння та військової техніки вже в найближчі роки стане економічно недоцільним.

Більше того, навіть незважаючи на значні зусилля та фінансовий ресурс, спрямовані на відновлення, підтримання справності та модернізацію бойової авіації та озброєння зенітних ракетних військ, рівень їх справності

невпинно знижується. Це обумовлене їх фізичним старінням і неможливістю доступу до ринку запасних частин і ремонтних потужностей, які розташовані переважно на території Російської Федерації. З урахуванням планового та поступового розвитку Повітряно-космічних сил Російської Федерації, які є і залишаться в досяжній перспективі основним опонентом Повітряних Сил Збройних Сил України, такий стан справ має абсолютно деструктивний вплив на рівень безпеки нашої країни в повітряному просторі.

Тому можна констатувати, що вже зараз нам необхідно приймати на державному рівні важливі та рішучі рішення з переозброєння на сучасні зразки озброєння і військової техніки.

При цьому, слід відзначити досить обмежені можливості національного оборонно-промислового комплексу щодо задоволення потреб Повітряних Сил у сучасних зразках бойової авіації та зенітних ракетних комплексів. Україна успадкувала від СРСР розвинутий оборонно-промисловий комплекс, спроможний виробляти сучасну та грізну бойову техніку, та найпотужніші Повітряні Сили в Європі, сучасні та чисельні, здатні реагувати на весь спектр загроз у повітряному просторі в будь-якому конфлікті з будь-яким імовірним противником.

Проте, протягом років незалежності Україна не закупила жодного нового бойового літака чи зенітного ракетного комплексу, використовуючи внутрішній ресурс надлишкової бойової техніки для підтримання спроможностей Повітряних Сил. Це, у свою чергу, призвело до суттєвого занепаду національного оборонно-промислового комплексу. Ми перестали інвестувати у своє майбутнє і створили передумови для виникнення критичної ситуації щодо необхідності масового та майже одночасного переозброєння Повітряних Сил на зразки сучасної бойової техніки (у першу чергу багатоцільові винищувачі та зенітні ракетні комплекси), які національна промисловість ще не створила та вже не може створити в необхідні часові рамки. Це обумовлює потребу в закупівлі цих

спроможностей за кордоном та значних фінансових витрат. Водночас, розвиток інших складових спроможностей Повітряних Сил, таких, як: засоби радіолокаційної, радіо- та радіотехнічної розвідки, транспортної і безпілотної авіації, тощо, має спиратися переважно на можливості національної економіки, хоча так само потребуватиме ритмічного та значного фінансування.

Це обумовлює інший виклик, з яким зіткнулися Повітряні Сили під час розробки цієї Візії: значна потреба у фінансовому ресурсі за умов обмежених можливостей держави та виснажливого конфлікту на Сході України. Збройні Сили України не можуть дозволити собі і далі відкладати переозброєння Повітряних Сил, ураховуючи прогнози стану основних зразків їх озброєння і військової техніки, рівня військових загроз, що існують зараз та виникатимуть у майбутньому. Водночас, держава не має достатніх ресурсів для задоволення усіх потреб Повітряних Сил. Зазначене протиріччя змушує нас шукати неординарні та часом важкі рішення, компроміси, відмовлятися від певних воєнно-політичних амбіцій у повітряному просторі, зосереджуючись на основних завданнях.

Іншими факторами, що впливатимуть на розвиток Повітряних Сил, є також:

демографічна криза та дефіцит людських ресурсів, необхідність конкурувати з іншими секторами національної економіки та закордонними роботодавцями за підготовлений, професійний і вмотивований персонал;

необхідність протистояти викликам в інформаційному просторі, спробам порушити єдність суспільства загалом та Повітряних Сил зокрема, атакам ззовні і зсередини на прийняті управлінські рішення, у тому числі щодо шляхів подальшого розвитку Повітряних Сил;

уразливість системи управління держави та Збройних Сил, необхідність протистояти новим загрозам у кіберпросторі.

Зазначені фактори зовнішньої та внутрішньої природи окреслюють стратегічний контекст, у якому розроблялася Візія Повітряних Сил, та формують базис для визначення концепції розвитку.

3. СТРАТЕГІЧНИЙ КУРС
(Вирішуй)

3.1. Воєнно-політичні амбіції держави в повітряному просторі

Визначене цією Візією бачення ролі і місця Повітряних Сил у структурі Збройних Сил України, а також стратегічний контекст, в якому ми будемо розвиватися та оперувати протягом наступних 15 років, вимагають від нас виробити раціональні шляхи розвитку Повітряних Сил, які дозволять забезпечити безпеку повітряного простору держави, не допустити безкарного його використання будь-якою стороною для здійснення терористичних актів, порушення національних інтересів, суверенітету та цілісності України. Також ми повинні за сприятливих умов надати усю можливу допомогу та підтримку нашим партнерам з інших складових сил оборони як на морі, так і на землі. Крім того, враховуючи задекларований євроатлантичний курс нашої держави, ми повинні досягнути такого рівня взаємосумісності, що дозволив би нам проводити спільні з нашими партнерами операції в усьому багатовимірному бойовому просторі потенційних конфліктів майбутнього, перетворюючи нашу країну не тільки в споживача безпеки, але й в її провайдера та надійного партнера вільних і демократичних націй.

З урахуванням зазначеного рівня воєнно-політичних амбіцій у повітряному просторі, Повітряні Сили протягом наступних 15 років повинні бути здатними:

1. У разі збройної агресії не допустити захоплення переваги в повітрі противником та досягнення ним оперативних і стратегічних ефектів із використанням повітряного простору.

2. За сприятливих умов забезпечити перевагу в повітрі та у взаємодії з іншими складовими сил оборони досягати оперативних і стратегічних ефектів при розв'язанні збройного конфлікту.

3. Проводити спільні операції з євроатлантичними партнерами та забезпечити належний внесок у підтримання миру і безпеки в східноєвропейському регіоні та світі під проводом ООН і НАТО.

3.2. Необхідні спроможності

Для реалізації визначених завдань у повітряному просторі Повітряні Сили повинні мати три групи спроможностей:

1) спроможності з ведення протиповітряної оборони, що здатні утримати противника від агресії в повітряному просторі, а в разі розв'язання

такої агресії – нанести критичні (неприйнятні) втрати засобам повітряного нападу противника та змусити його до відмови від своїх планів;

2) наступальні, вогневі, транспортні та розвідувальні спроможності, які дозволять у разі збройного конфлікту завоювати у визначеному районі та на визначений час перевагу в повітрі, створюючи необхідні передумови для подальшого нанесення ураження противнику, здійснення повітряних перевезень, ведення повітряної розвідки та виконання інших завдань в інтересах об'єднаних сил;

3) спроможності, що забезпечують виконання Повітряними Силами завдань за призначенням, їх організаційну та технічну взаємосумісність із НАТО, а саме:

сучасну, гнучку, стійку, високоефективну, технічно і організаційно сумісну з НАТО систему управління, що здатна забезпечити адекватне і рішуче реагування на загрози в повітрі;

ефективну та гнучку систему розвідки і спостереження за повітряним простором, що дозволяє завчасно виявляти загрози в повітрі;

розгалужену наземну інфраструктуру (у першу чергу аеродромну мережу) та систему логістичного забезпечення;

умотивований та підготовлений персонал, що створює необхідний фундамент для реалізації Повітряними Силами свого потенціалу.

При цьому, саме перша і третя групи спроможностей є критичними для подальшого розвитку Повітряних Сил, оскільки вони безпосередньо забезпечують досягнення воєнно-політичних завдань із недопущення використання нашого повітряного простору в протиправних та агресивних цілях і з набуття взаємосумісності з нашими партнерами, а також створюють необхідні передумови для реалізації завдання з надання підтримки іншим складовим сил оборони.

При цьому, ураховуючи існуючий стан Повітряних Сил, абсолютним пріоритетом у розвитку повинні стати спроможності з ведення протиповітряної оборони. Саме пошук раціональних шляхів переозброєння зенітних ракетних військ і тактичної (винищувальної) авіації, які є основними носіями бойового потенціалу і які є найбільш дефіцитними, є центром тяжіння на шляху реалізації цієї Візії.

Мета: розробити раціональні шляхи відновлення повітряної моці держави **Кінцевий стан:** господарі у небі, партнери на морі та землі	
Центр тяжіння: **Бойовий комплект Повітряних Сил (ЗРК та винищувальна авіація)**	**Необхідні спроможності:** ✓Система розвідки і спостереження за повітряним простором ✓Гнучка, стійка, взаємосумісна з партнерами та ефективна система управління ✓Спроможності з ведення ППО та ПРО (ЗРК та винищувачі) ✓Наступальні ПП спроможності (винищувачі) ✓Спроможності з нанесення авіаційних ударів (ударні літаки) ✓Спроможності з організації повітряних перевезень ✓Спроможності з ведення повітряної розвідки ✓Розгалужена наземна інфраструктура (аеродромна мережа) ✓Ефективна система логістичного забезпечення ✓Вмотивований та підготовлений персонал
Критичні вразливості: ✓Спроможності з ведення ППО (ЗРК та винищувачі)	**Критичні спроможності:** ✓Система розвідки і спостереження за повітряним простором ✓Гнучка, стійка, взаємосумісна з партнерами та ефективна система управління ✓Спроможності з ведення ППО (ЗРК та винищувачі) ✓Розгалужена наземна інфраструктура (аеродромна мережа) ✓Ефективна система логістичного забезпечення ✓Вмотивований та підготовлений персонал
Висновок: 1. Основні зусилля мають бути зосереджені на пошуку раціональних шляхів переозброєння зенітних ракетних військ та винищувальної авіації з відновленням раціонального балансу цих спроможностей. 2. Доступний фінансовий ресурс є предметом занепокоєння та застережень. 3. Спроможності національної економіки (ВПК) є предметом занепокоєння та застережень.	

3.3. Шляхи розвитку

Сформульований перелік завдань і критично необхідний набір спроможностей вимагає від нас приймати важкі, проте вкрай необхідні рішення щодо відмови від певних амбіцій, позбавлення від застарілої техніки, оптимізації чисельності та бойового складу Повітряних Сил за умови зростання рівня загроз безпеці країни в повітряному просторі. Так само і на державному рівні мають бути вишукані джерела фінансування програм переозброєння з метою забезпечення мінімально необхідного рівня безпеки та обороноздатності за умов обмежень і дефіциту ресурсів. Для розв'язання цих протиріч ця Візія передбачає зосередження зусиль на трьох основних напрямах.

1. Якісне підвищення спроможностей з ведення протиповітряної оборони. Шляхами досягнення цього завдання за умов обмеженого фінансування є першочергове переоснащення зенітних ракетних військ. Базовим носієм спроможностей зенітних ракетних військ повинен стати сучасний розподілений зенітний ракетний комплекс середньої (малої) дальності, здатний створити мережеву систему зенітного ракетного прикриття. Зенітний ракетний комплекс великої дальності зі спроможностями з ведення протиракетної оборони повинен бути закуплений в обмеженій кількості для забезпечення протиповітряного прикриття найбільш чутливих і критичних об'єктів системи державного управління, об'єктів національної економіки та інфраструктури, окремих критичних елементів бойової побудови військ в операціях. З метою якісного посилення системи зенітного ракетного прикриття та нарощування системи протиповітряної оборони держави в цілому має зазнати уніфікації тактична авіація та відбутися її переозброєння на єдиний тип багатоцільового винищувача з одночасною поступовою відмовою від інших цільових бойових платформ (бомбардувальної, штурмової та тактичної розвідувальної авіації).

Для зменшення ефективності застосування засобів повітряного нападу противника та компенсації нестачі спроможностей з протиракетної оборони значні зусилля мають бути зосереджені на підвищенні живучості об'єктів військової інфраструктури.

2. Головним носієм спроможностей Повітряних Сил із забезпечення і підтримки дій інших складових сил оборони залишиться авіація. Завдання з нанесення вогневого ураження противнику в глибині його оперативно-тактичної побудови, ізоляції районів бойових дій із повітря, ведення повітряної розвідки виконуватимуться тактичною авіацією (багатоцільовими винищувачами). Водночас, з метою забезпечення безпосередньої авіаційної підтримки, ведення повітряної розвідки в оперативно-тактичній глибині має отримати значний розвиток безпілотна складова авіації (безпілотні розвідувально-ударні комплекси). Також із метою забезпечення дій інших складових сил оборони (у першу чергу Десантно-штурмових військ та Сил спеціальних операцій) мають залишитися спроможності з повітряних транспортних перевезень (з урахуванням зменшення чисельності транспортної і спеціальної авіації).

3. Для забезпечення виконання Повітряними Силами завдань за призначенням має бути забезпечений сталий і поступовий розвиток системи управління й засобів її автоматизації, системи радіолокаційної розвідки повітряного простору, системи логістичного забезпечення та аеродромної мережі. Центром уваги має стати також зміна підходів до підготовки персоналу і військ. Зазначені заходи мають відбуватися на фоні забезпечення досягнення взаємосумісності з країнами-партнерами, створення передумов і досягнення визначеного рівня вимог для вступу до Організації північноатлантичного договору як на організаційному, так і на технічному рівнях.

Зазначені завдання мають виконуватись по етапах, тривалість кожного з яких становитиме 5 років.

Основною метою першого етапу (підготовчого, до 2025 року) є підтримання існуючих спроможностей і початок переоснащення Повітряних Сил. Основні зусилля цього етапу мають бути зосереджені на переоснащенні зенітних ракетних військ на новий розподілений зенітний ракетний комплекс середньої дальності (з 2021 – 2022 років).

Водночас, для забезпечення переоснащення тактичної авіації на другому етапі, в 2021 – 2022 роках, має бути проведений тендер та підписаний контракт на закупівлю багатоцільового винищувача, обмежені постачання якого (загальна кількість до 6 – 12 літаків) повинні розпочатися у

2023 – 2025 роках для початку дослідної експлуатації, вивчення форм і способів застосування, організації підготовки персоналу.

Крім того, для недопущення зниження рівня наявних спроможностей має продовжуватися проведення ремонтів і подовження ресурсу існуючих основних бойових зразків озброєння та військової техніки (до постачання нових зразків) з одночасним закриттям неперспективних програм модернізації.

Також має бути забезпечений сталий розвиток системи управління, завершення її трансформації відповідно до стандартів НАТО, розгортання автоматизованої системи управління авіацією і протиповітряною обороною, нарощування системи радіолокаційної розвідки на середніх і малих висотах на східному і південному напрямах, інших спроможностей. Система підготовки особового складу має зазнати суттєвих змін із метою підвищення рівня професіоналізму і навченості особового складу, забезпечення готовності до експлуатації та бойового застосування нового озброєння та військової техніки та з урахуванням впровадження процедур і стандартів НАТО.

Основною метою другого етапу (виконавчого, до 2030 року) є завершення переоснащення зенітних ракетних військ і перехід до планового переоснащення тактичної авіації, що дозволить припинити деградацію спроможностей Повітряних Сил. Мають бути налагоджені регулярні постачання нової бойової авіаційної техніки (8 – 12 багатоцільових літаків щороку) з одночасним виведенням з бойового складу застарілих зразків, позбавленням від окремих родів авіації. До 2030 року щонайменше дві авіаційні бригади тактичної авіації та чотири полки зенітних ракетних військ мають бути повністю переоснащені на нові літаки та зенітні комплекси і набути повних операційних спроможностей. Крім того, протягом цього періоду мають початися також переоснащення транспортної і спеціальної авіації (1 – 2 зразки щороку), розгортання нових безпілотних авіаційних підрозділів на заміну штурмової, бомбардувальної і розвідувальної авіації. Інші спроможності повинні мати сталий і плановий розвиток.

Основною метою третього етапу (фіксуючого, до 2035 року) є завершення переоснащення і забезпечення сталого розвитку Повітряних Сил. Головні зусилля мають бути зосереджені на забезпеченні постачання зенітних ракетних комплексів великої дальності з

можливостями ведення протиракетної оборони та переформування полків зенітних ракетних військ у бригади. Інші спроможності повинні мати сталий і плановий розвиток.

До 2035 року практично вся застаріла бойова техніка має бути виведена зі складу Повітряних Сил. Натомість мають бути сформовані та набуті операційних спроможностей Повітряні Сили нового зразка. Система управління, всебічного забезпечення, особовий склад повинні бути готові до ефективного застосування набутих спроможностях в усіх визначених сценаріях.

3.4. Цільова модель

Повітряні Сили зразка 2035 року повинні стати універсальним, гнучким та високомобільним інструментом воєнної сили, що використовує передові мережеві технології побудови і управління. Вони повинні мати:

щонайменше 4 бригади тактичної авіації, озброєні сучасним уніфікованим багатоцільовим винищувачем покоління 4++;

щонайменше 4 зенітні ракетні бригади, озброєні сучасними високомобільними зенітними ракетними комплексами середньої дальності та обмеженою кількістю комплексів зі спроможностями з ведення протиракетної оборони;

щонайменше 4 бригади (полки) безпілотної розвідувально-ударної авіації;

щонайменше 4 радіотехнічних бригади;

щонайменше 4 бригади (полки) зв'язку та радіотехнічного забезпечення польотів авіації;

бригаду транспортної та спеціальної авіації;

бригаду радіо- та радіотехнічної розвідки;

навчальну авіаційну бригаду;

інші військові частини і підрозділи забезпечення.

Зазначений бойовий комплект забезпечить адекватне стримування, реагування та відсіч агресії на визначеному рівні воєнно-політичних амбіцій у повітряному просторі в усіх сценаріях розвитку безпекового середовища.

Укомплектовані високопрофесійним умотивованим персоналом, оснащені сучасними багатофункціональними бойовими платформами, поєднанімі в єдину розподілену мережу повітряних і наземних роїв, вони повинні мати здатність швидко розосереджуватись, уникаючи нищівних ударів, і так само швидко концентрувати зусилля, наносячи разючі удари у відповідь більш потужному, проте менш гнучкому противнику, спричиняючи йому неприйнятних втрат і змушуючи до відмови від своїх агресивних цілей.

Cur-State
Занепад ПС
PH 1: Підготовча (2025)
PH 2: Переоснащення (2030)
PH 3: Фіксуюча (2035)
LO 1: Розвиток протиповітр. спроможностей
LO 2: Розвиток спроможностей з підтримки дій сил оборони
LO 3: Розвиток забезпечуючих спроможностей (за стандартами НАТО)
OO 1 Недопущення захоплення переваги в повітрі в війні за виживання
OO 2 Вирішальний внесок в розв'язання решти конфліктів
OO 3 Набуття взаємосумісності з НАТО
End-State
Господарі в небі, партнери на землі та на морі
CoG: ЗРК та винищувачі
Мета: розробити раціональні шляхи відновлення повітряної моці держави

4. СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН
(Втілюй)

Повітряні Сили зразка 2035 року – це потужний наукоємний вид Збройних Сил, взаємосумісний зі збройними силами країн – партнерів по НАТО, здатний забезпечити стримування повітряного противника, а якщо це не вдалося – нанести йому неприйнятних втрат і забезпечити швидку підтримку і прикриття військ із повітря. У Повітряних Силах органічно поєднуються компоненти авіації та наземної складової протиповітряної оборони. Персонал Повітряних Сил навчений спільним діям у повітрі і на землі, у тому числі в спільних операціях із нашими країнами-партнерами. Озброєння та військова техніка Повітряних Сил представлене сучасними зразками бойової та спеціальної техніки закордонного та національного виробництва. Удосконалення оперативного мистецтва та тактики родів військ забезпечують реалізацію основних властивостей Повітряних Сил (швидкості, гнучкості й прихованості) і відповідають стану озброєння та військової техніки і перспективним моделям ведення збройної боротьби у повітрі.

4.1. Система управління

Система управління Повітряних Сил Збройних Сил України зразка 2035 року повинна забезпечити реалізацію Повітряними Силами свого бойового потенціалу в усіх сценаріях розвитку безпекового середовища з урахуванням імплементації принципів об'єднаності з іншими складовими сил оборони і взаємосумісності з міжнародними партнерами.

Реалізація бойового потенціалу Повітряних Сил Збройних Сил України та набуття відповідних спроможностей не можлива без ефективної системи управління.

Реорганізація органів військового управління Повітряних Сил відповідно до принципів побудови системи управління НАТО є одним з основних пріоритетів першого етапу реалізації Візії і має завершитись до кінця 2020 року, а в 2021 – 2022 роках оновлена система управління має набути повних операційних спроможностей. Функції генерування та застосування військ в оновленій системі мають бути розмежовані. Широко мають впроваджуватись у повсякденну практику також інші ключові принципи НАТО: демократичний цивільний контроль, розмежування функцій формування та реалізації

політик, об'єднаність усіх операцій, делегування повноважень, централізоване управління та децентралізоване виконання, тощо. Особовий склад органів військового управління має набути здатності здійснювати планування та управління військами відповідно до принципів і типових управлінських процедур НАТО.

З метою запровадження управлінських процесів і процедур НАТО, підвищення ефективності й якості управлінських рішень до кінця 2020 року має зазнати перегляду та узгодження з відповідними стандартами НАТО система доктринальних документів Повітряних Сил, у першу чергу тих, що визначають основні принципи генерування та застосування спроможностей Повітряних Сил.

4.2. Авіація Повітряних Сил

Основним завданням авіації Повітряних Сил протягом наступних 15 років буде забезпечення винищувального авіаційного прикриття та відбиття (у взаємодії з зенітними ракетними військами) ударів засобів повітряного нападу противника по важливих (критичних) об'єктах інфраструктури та комунікацій, угрупованнях військ (сил), що прикриваються, збереження їх боєздатності і створення умов для виконання ними поставлених завдань.

Пріоритетом розвитку авіації Повітряних Сил Збройних Сил України є її переоснащення на багатоцільові винищувачі.

Іншими завданнями авіації будуть:

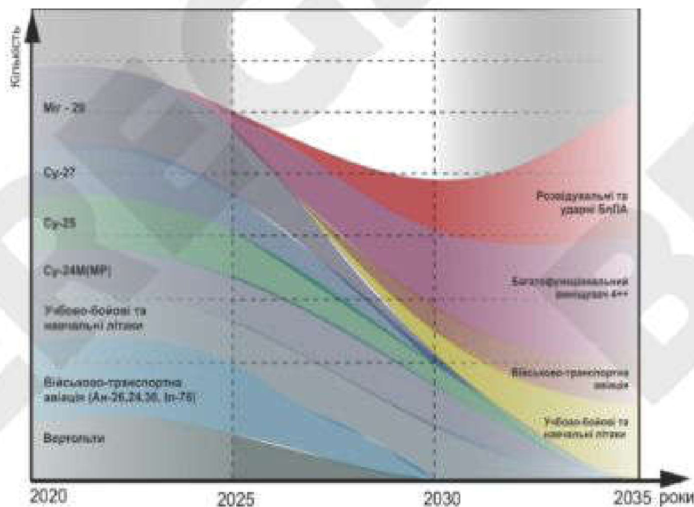
вогневе ураження з повітря наземних (морських) цілей на передньому краї оборони своїх військ (сил), у тактичній та найближчій оперативній глибині з використанням пілотованих та безпілотних авіаційних комплексів;

ведення повітряної розвідки пілотованими та безпілотними авіаційними комплексами;

перевезення повітрям особового складу, вантажів на визначені відстані за будь-яких умов обстановки.

Авіація Повітряних Сил зразка 2035 року матиме в своєму складі тактичну, транспортну, навчальну та безпілотну авіацію, оснащену сучасним авіаційним озброєнням та авіаційною технікою.

Існуюча модель тактичної авіації у складі її родів (винищувальна, бомбардувальна, штурмова, розвідувальна), що озброєні широкою номенклатурою літаків типу: МиГ-29, Су-27, Су-24М, Су-25, Су-24МР має

зазнати змін у напрямку уніфікації та трансформуватися до моделі багатофункціональних військових частин (підрозділів) тактичної авіації, озброєних єдиним типом багатоцільового винищувача покоління 4++ закордонного виробництва (типу Saab JAS-39E/F Gripen, F-16 Block 70/72 або інші), що дозволить забезпечити уніфікацію та економію ресурсів. Ці військові частини оновленої тактичної авіації мають стати основним носієм оборонних (у взаємодії з зенітними ракетними військами), наступальних, вогневих і розвідувальних повітряних спроможностей. Чисельність військових частин тактичної авіації має зменшитися (орієнтовна потреба 72 – 108 багатоцільових винищувачі), проте бойовий потенціал (за рахунок переоснащення на нові багатофункціональні зразки) значно підвищиться. Основні заходи переоснащення (включаючи позбавлення від застарілих зразків авіаційної техніки) мають відбутися протягом другої фази реалізації Візії (2025 – 2030 роки). Водночас, з метою вивчення характеристик нового типу літака, форм і способів його застосування, організації системи перепідготовки авіаційного персоналу, удосконалення наземної інфраструктури обмежену кількість літаків (до 6 – 12) доцільно закупити протягом першої фази (2023 – 2025 роки). Орієнтовна потреба у ресурсах на переоснащення тактичної авіації становить близько 200 млрд грн.

Транспортна і спеціальна авіація, оснащена широкою номенклатурою літаків типу: Ан-30, Ил-76МД, Ан-26 та вертольотами типу Ми-8 також має зазнати змін у напрямку уніфікації. Як єдина транспортна платформа має бути обраний сучасний середній транспортний літак національного виробництва, на базі якого створюватимуться інші зразки спеціальної авіаційної техніки. Переоснащення транспортної та спеціальної авіації має розпочатися протягом другої фази та завершитися на третій фазі реалізації

Візії (2027 – 2035 роки). Орієнтовна потреба у ресурсах на переоснащення транспортної і спеціальної авіації становить близько 40 млрд грн.

Навчальна авіація, оснащена літаком Л-39, має зазнати переоснащення на сучасний багатофункціональний навчально-бойовий літак, який стане основною навчальною платформою, а за потреби зможе використовуватися для виконання окремих бойових завдань з метою посилення спроможностей тактичної авіації. Орієнтовна потреба у ресурсах на переоснащення навчально-бойової авіації становить близько 35 млрд грн.

Безпілотна складова має бути представлена двома типами комплексів (розвідувальним і розвідувально-ударним) оперативно-тактичного (оперативного) рівня. Потреба у ресурсах становить орієнтовно 30 млрд грн.

Окремими завданнями забезпечення та супроводження розвитку авіації є проведення підготовки льотного й інженерно-технічного складу в навчальних закладах (центрах) країн-партнерів (одна частина на п’ять років).

З метою підтримання спроможностей авіації Повітряних Сил з виконання завдань за призначенням на перехідному періоді переоснащення має здійснюватися подовження призначених термінів експлуатації наявному авіаційному озброєнню, літальним апаратам та їх складовим агрегатам шляхом відновлення призначених показників, переведення на експлуатацію за технічним станом і проведення ремонтів.

Загальний обсяг фінансових ресурсів, потрібних для реалізації заходів розвитку авіації Повітряних Сил, за весь період розвитку у 15 років оцінюються на рівні **320** млрд грн (у цінах 2020 фінансового року).

4.3. Зенітні ракетні війська Повітряних Сил

Основним завданням зенітних ракетних військ Повітряних Сил протягом наступних 15 років буде забезпечення зенітного ракетного прикриття та відбиття (у взаємодії з авіацією) ударів засобів повітряного нападу противника по важливих (критичних) об’єктах інфраструктури і комунікацій, угрупованнях військ (сил), що прикриваються, збереження їх боєздатності.

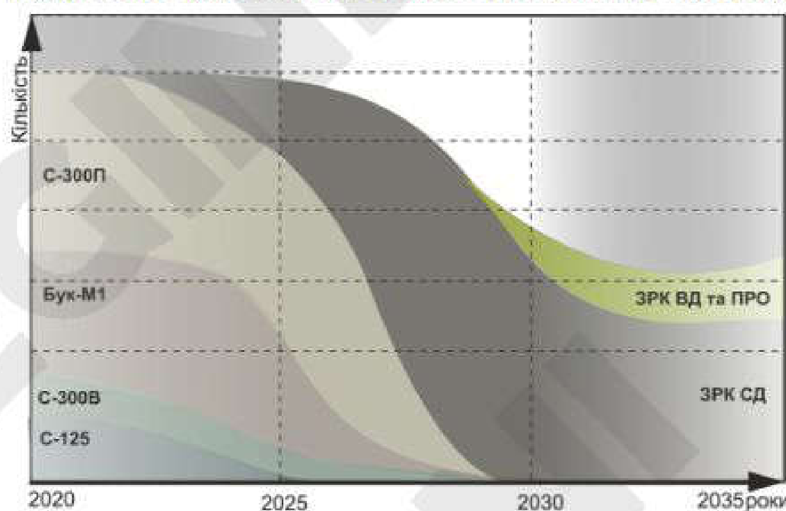
Зенітні ракетні війська зразка 2035 року матимуть у своєму складі уніфіковані високомобільні підрозділи, здатні забезпечити прикриття військ і об’єктів меншою чисельністю, використовуючи маневр силами і точність застосування зброї.

З метою економії ресурсів, існуюча номенклатура зенітних ракетних комплексів та систем типів Бук-М1, С-125, С-300П, С-300В та їх модифікацій

має бути уніфікована та здійснений перехід до високомобільного, мережеорієнтованого, географічно розподіленого зенітного ракетного комплексу іноземного виробництва середньої дальності в кількості 36 – 40 одиниць (типу NASAMS або подібних), якому повинен бути наданий пріоритет у переоснащенні. Основні заходи переоснащення (включаючи позбавлення від застарілих зразків) мають відбутися протягом першої фази реалізації Візії (2020 – 2025 роки). Потреба у ресурсах становить орієнтовно 50 млрд грн.

Водночас, з метою створення передумов для подальшого розвитку зенітних ракетних військ і зменшення залежності від іноземних постачальників має бути проведений комплекс дослідно-конструкторських робіт силами національного оборонно-промислового комплексу з розробки (у тому числі в кооперації з іноземними партнерами) і подальшого розгортання виробництва, прийняття на озброєння у війська комплексу типу ЗРК-С(В)Д та ПРО вітчизняного виробництва. Очікуваний термін завершення робіт – до 2030 року. Потреба у ресурсах становить орієнтовно 10-15 млрд грн.

Для прикриття найбільш чутливих і критичних об'єктів системи державного управління, об'єктів національної економіки та інфраструктури, окремих критичних елементів бойової побудови військ в операціях має бути закуплений в обмеженій кількості зенітний ракетний комплекс середньої та великої дальності з можливостями з ведення протиракетної оборони в кількості 9 – 12 одиниць (типу SAMP-T, Patriot або ЗРК-С(В)Д та ПРО і їм подібних). Закупівля зазначеного зразка має відбутися протягом третьої фази реалізації Візії (2030 – 2035 роки). Пріоритет має бути наданий вітчизняному виробнику (за умов успіху в реалізації проєкту ЗРК-С(В)Д та ПРО). Потреба у ресурсах становить орієнтовно від 20 до 100 млрд грн залежно від вибору постачальника.

Перехід до нової цільової моделі вимагає зміни прийомів і способів застосування зенітних ракетних військ у протиповітряній обороні, заміни озброєння зенітних ракетних військ і нового рівня підготовки персоналу.

Доктрини підготовки, застосування і розвиту зенітних ракетних військ визначатимуть перехід до швидкості, прихованості й точності застосування озброєння високопідготовленими і забезпеченими підрозділами у складі міжвидових угруповань.

Набуття вказаних спроможностей підрозділами зенітних ракетних військ має відбуватись за рахунок: поступового виведення з бойового складу застарілого озброєння радянського виробництва та введення до складу зенітних ракетних військ підрозділів середньої дальності, підготовлених і забезпечених за стандартами НАТО, що набули досвід у міжнародних навчаннях і стали взаємосумісними зі збройними силами НАТО; автоматизації процесів планування і управління застосуванням підрозділів зенітних ракетних військ.

Пріоритетом розвитку зенітних ракетних військ Повітряних Сил Збройних Сил України є розробка та виробництво вітчизняного ЗРК середньої дальності та закупівля ЗРК за кордоном.

Загальний обсяг ресурсів, потрібних для реалізації заходів розвитку зенітних ракетних військ Повітряних Сил, у грошовому еквіваленті по альтернативних цільових моделях за 15 років оцінюються в межах до **195** млрд грн (в цінах 2020 фінансового року).

4.4. Радіотехнічні війська Повітряних Сил

Основним завданням радіотехнічних військ Повітряних Сил протягом наступних 15 років буде радіолокаційна розвідка повітряного простору з метою виявлення порушення державного кордону в повітрі, виявлення повітряного противника, розпізнавання замислу повітряного нападу та забезпечення оповіщення Збройних Сил про існуючі й потенційні загрози з повітряного простору.

Розвиток радіотехнічних військ повинен мати плановий і поступовий характер і відбуватися відповідно до вже визначених пріоритетів, а саме: нарощування системи радіолокаційної розвідки на середніх і малих висотах на загрозливих напрямках з одночасним широким запровадженням засобів автоматизації.

Пріоритетом розвитку радіотехнічних військ Повітряних Сил Збройних Сил України є розробка та закупівля вітчизняних зразків радіоелектронної техніки.

Формування додаткових 13 автоматизованих радіотехнічних підрозділів дозволить наростити спроможності з виявлення повітряного противника на середніх і малих висотах на східному та південному напрямах. Потреба у ресурсах без урахування вартості ОВТ становить 2,9 млрд грн.

Водночас, з метою економії людських ресурсів і збільшення інформаційних можливостей типового радіотехнічного підрозділу пріоритет розвитку озброєння і військової техніки радіотехнічних військ повинен бути наданий сучасним мобільним автоматизованим засобам радіолокації та комплексам засобів автоматизації національного виробництва, які оснащені сучасними цифровими засобами зв'язку й передачі інформації, включаючи автоматичні засоби радіолокації з дистанційним управлінням, мобільні засоби обслуговування і ремонту. Зазначений напрям включатиме:

закупівлю 174 одиниць нових (у тому числі дистанційно керованих) та 122 одиниць модернізованих зразків радіоелектронної техніки вітчизняного виробництва (потреба у ресурсах становить 21,3 млрд грн);

технічне переоснащення комплексів засобів автоматизації шляхом закупівлі 53 одиниць автоматизованої системи управління авіацією та протиповітряної оборони 9С162-4Р вітчизняного виробництва (потреба у ресурсах становить 4,2 млрд грн).

Окремим напрямом розвитку радіотехнічних військ стане забезпечення взаємосумісності системи збору та відображення інформації про повітряно обстановку з інформаційними системами партнерів і підготовка персоналу до роботи в автоматизованих угрупованнях.

Загальна потреба фінансового ресурсу на виконання заходів становить **28,3** млрд грн.

За окремих умов для значного нарощування спроможностей з виявлення повітряних цілей на малих та гранично малих висотах, управління силами і засобами Повітряних Сил можлива закупівля до 4 – 6 літаків дальнього радіолокаційного виявлення та управління іноземного виробництва. Проте зазначений варіант вимагатиме додатково до 50 млрд грн інвестицій, додаткових витрат на щорічне обслуговування зазначених літаків на 7 млрд грн та має розглядатися після завершення заходів переоснащення тактичної авіації.

4.5. Сили та засоби розвідки Повітряних Сил

Система розвідки Повітряних Сил (як складова частина системи розвідки Збройних Сил України) протягом наступних 15 років має забезпечити цілодобове визначення місцезнаходження та розпізнавання у щільному електромагнітному середовищі в повітрі і на землі повітряного противника та виявлення його намірів із підготовки і нанесення ударів із повітря.

Пріоритетом розвитку сил і засобів розвідки є відновлення спроможностей ведення радіотехнічної розвідки.

Головний пріоритет розвитку сил і засобів розвідки повинен бути наданий відновленню спроможностей з ведення радіотехнічної розвідки (повітряної і наземної) Повітряних Сил. Також мають бути забезпечені розвиток спроможностей з видової та радіо- розвідки, відповідної інфраструктури і взаємосумісність елементів системи розвідки Повітряних Сил із системою розвідки Збройних Сил України та країн – партнерів НАТО, збільшення інформаційних можливостей і автоматизація ведення розвідки окремим підрозділом і системою у цілому.

Існуюча модель розвідки трансформується до моделі достовірного розпізнавання повітряного противника та виявлення його намірів з підготовки і нанесення ударів із повітря.

Вказана цільова модель передбачає розроблення та прийняття на озброєння:

сучасних комплексів радіопеленгування в короткохвильовому та ультракороткохвильовому діапазонах (5 –7 комплексів);

новітніх комплексів наземної радіотехнічної розвідки (5 комплексів);

універсальних контейнерів видової та радіотехнічної розвідки для літаків тактичної авіації (озброєння до 30 % літаків тактичної авіації);

авіаційного комплексу радіо- і радіотехнічної розвідки (1 – 2 комплекси);

авіаційного комплексу видової радіолокаційної розвідки наземних об’єктів (1 – 2 комплекси);

універсальних наземних пунктів обробки розвідувальної інформації (3 одиниці);

оперативно-тактичних розвідувальних безпілотних авіаційних комплексів (6 – 12 комплексів).

Загальний обсяг ресурсів, потрібних для реалізації заходів розвитку розвідки Повітряних Сил, у коштовно-грошовому вигляді по альтернативних цільових моделях за 15 років оцінюється в **25** млрд грн (у цінах 2020 фінансового року).

4.6. Сили і засоби радіоелектронної боротьби Повітряних Сил

Досвід сучасних конфліктів та комплексу тренувань локальних угруповань протиповітряної оборони, проведених протягом 2018 – 2019 років, показав виключну важливість підсистеми радіоелектронної боротьби під час вирішення завдань побудови ефективної і стійкої системи протиповітряної оборони.

Пріоритетом розвитку сил і засобів радіоелектронної боротьби є розробка та виробництво вітчизняних зразків озброєння.

Сили і засоби радіоелектронної боротьби Повітряних Сил протягом наступних 15 років мають забезпечувати виявлення і подавлення радіоелектронних засобів розвідки та наведення зброї повітряного противника на загрозливих напрямах у рамках забезпечення протиповітряного прикриття важливих державних і воєнних об'єктів і ведення протиповітряної оборони.

Радіоелектронна боротьба в Повітряних Силах моделі 2035 року має включати наземні й повітряні сили і засоби, що автоматизовано управляються високопідготовленим персоналом і застосовуються в єдиній інфраструктурі радіоелектронної боротьби Збройних Сил України в єдиному інформаційному полі.

Шляхами нарощування спроможностей Повітряних Сил з ведення радіоелектронної боротьби на період до 2035 року є:

розвиток автоматизованої системи управління силами і засобами радіоелектронної боротьби та підготовки інфраструктури і персоналу для швидких мобільних дій на загрозливих напрямах;

поступова заміна техніки радіоелектронної боротьби зразками вітчизняного виробництва, що відповідають кращим світовим аналогам, набуття військовими частинами радіоелектронної боротьби нових оперативних спроможностей за рахунок використання нових інтелектуальних технологій ведення радіоелектронної боротьби;

розвиток логістичного забезпечення військових частин і підрозділів радіоелектронної боротьби у перспективних угрупованнях Збройних Сил України;

розгортання засобів індивідуального та групового захисту авіації вітчизняного виробництва.

Загальний обсяг ресурсів, потрібних для реалізації заходів розвитку РЕБ Повітряних Сил, у коштовно-грошовому вигляді за весь період розвитку у 15 років оцінюється в діапазоні від 5 до 10 млрд грн (у цінах 2020 фінансового року).

4.7. Сили та засоби зв'язку, радіотехнічного забезпечення польотів авіації Повітряних Сил, автоматизації системи управління

Система зв'язку та радіотехнічного забезпечення польотів авіації Повітряних Сил (як складова частина системи зв'язку Збройних Сил України) є технічною основою системи управління, що поєднує сили і засоби Повітряних Сил в єдиний потужний синхронно функціонуючий організм.

Система зв'язку та радіотехнічного забезпечення польотів авіації Повітряних Сил зразка 2035 року має володіти спроможністю забезпечення зльоту і посадки сучасних і перспективних літальних апаратів за будь-яких погодних умов і часу доби, надійного управління ними в повітрі та забезпечення безперебійного зв'язку в усіх ланках управління Повітряних Сил.

Існуюча модель системи зв'язку трансформується до багатофункціональної, стійкої, гнучкої системи, що забезпечує функціонування перспективної системи управління Повітряних Сил, заснованої на мережецентричних принципах, адекватне реагування на кіберзагрози у віртуальному просторі.

Основними напрямами розвитку системи зв'язку та радіотехнічного забезпечення Повітряних Сил **на період до 2035** є:

Пріоритетом розвитку сил і засобів зв язку та радіотехнічного забезпечення польотів авіації Повітряних Сил є розробка та виробництво вітчизняних зразків озброєння.

модернізація (переоснащення) наявних засобів авіаційного зв'язку та радіотехнічного забезпечення польотів перспективних зразків авіаційної техніки;

переобладнання аеродромів за стандартами ІКАО категорії II;

закупівля нових радіостанцій, IP-телефонів іноземного виробництва із максимальним залученням до їх серійного виробництва підприємств вітчизняної промисловості.

Реалізація запропонованих напрямів розвитку системи зв'язку та радіотехнічного забезпечення польотів авіації дозволить забезпечити своєчасний, достовірний і прихований зв'язок зі з'єднаннями, військовими частинами, підрозділами та літальними апаратами Повітряних Сил в умовах протидії засобів радіоелектронної боротьби противника.

Існуюча модель автоматизації Повітряних Сил трансформується до моделі комплексної автоматизації всіх процесів управління, інтеграції до Єдиної автоматизованої системи управління Збройними Силами України, створенням єдиного інформаційного простору.

Окремим напрямком діяльності є забезпечення взаємосумісності автоматизованої системи управління Повітряних Сил з відповідними системами управління країн-партнерів.

Основні зусилля повинні бути зосереджені на максимальному використанні промислових потужностей вітчизняного оборонно-промислового комплексу з виробництва перспективних комплексних засобів автоматизації та проведенні дослідно-конструкторських робіт із модернізації наявних зразків із урахуванням поставок новітніх зразків озброєння та військової техніки.

Загальний обсяг ресурсів, потрібних для реалізації заходів розвитку системи зв'язку та радіотехнічного забезпечення Повітряних Сил, у грошовому еквіваленті за весь період розвитку у 15 років оцінюється в діапазоні **від 5 до 11** млрд грн (у цінах 2020 фінансового року).

4.8. Система комплектування, підготовки, освіти та науки

Система комплектування та підготовки особового складу зразка 2035 року повинна забезпечити Повітряні Сили патріотично-налаштованим, умотивованим і професійним персоналом.

Пріоритетом розвитку системи комплектування, підготовки, освіти та науки є професіоналізація офіцерського сержантського складу Повітряних Сил, іноваційність наукових розробок.

Особлива увага має бути спрямована на вирішення завдань комплектування Повітряних Сил мотивованим персоналом і його

подальшу підготовку та професіоналізацію з використанням найкращих західних практик. Має знайти широке впровадження в діяльність посадових осіб усіх рівнів принципів управління завданнями та делегування повноважень (централізованого управління, децентралізованого виконання) і відмова від радянської практики деталізованого управління. До 2030 року 100 % офіцерського складу та не менше 50 % сержантського складу мають володіти англійською мовою на рівні не нижче функціонального.

Система бойової підготовки має забезпечити високий рівень готовності бойових військових частин і підрозділів Повітряних Сил до виконання завдань за призначенням, об'єктивний рівень їх оцінювання та сертифікації. Провідну роль у реалізації цього завдання має відігравати Командування підготовки Повітряних Сил.

Провідну роль у забезпеченні належного рівня освіти та професійної підготовки сержантського і офіцерського складу Повітряних Сил відіграватиме Харківський національний університет Повітряних Сил, для чого має зазнати значного удосконалення його структура, система підготовки професорсько-викладацького й інструкторського складу, система підготовки курсантів (слухачів) і навчально-матеріальна база. Подальше підвищення професійної кваліфікації офіцерського складу в системі курсової підготовки має забезпечувати Інститут авіації та протиповітряної оборони Національного університету оборони України з урахуванням упровадження принципів об'єднаної підготовки та навчання, імплементації передових практик і методик країн-партнерів.

Наукове супроводження заходів розвитку Повітряних Сил має забезпечуватися системою наукових установ і наукових підрозділів вищих військових навчальних закладів. Провідну роль у цьому процесі має відігравати науковий центр Повітряних Сил Харківського національного університету Повітряних Сил, який має трансформуватися в Науково-дослідний інститут Повітряних Сил до кінця 2020 року з метою підвищення його статусу та більш якісної організації системи наукових досліджень в інтересах Повітряних Сил.

4.9. Система логістичного забезпечення

Система логістичного забезпечення зразка 2035 року має створити надійний фундамент для забезпечення повсякденного функціонування, заходів бойової підготовки та застосування Повітряних Сил за призначенням

з урахуванням їх переоснащення на нові зразки озброєння і військової техніки та набуття взаємосумісності з НАТО.

Пріоритетом розвитку системи логістики Повітряних Сил є забезпечення гнучкості, живучості, стійкості, оперативності та взаємосумісності з країнами-партнерами НАТО.

З метою реалізації мережевих принципів управління і застосування Повітряних Сил, здатності швидко розосереджуватися для уникнення ударів противника та концентрувати зусилля на визначених напрямах для нанесення ударів у відповідь система логістичного забезпечення має зазнати змін у сторону підвищення гнучкості, живучості, стійкості і оперативності. Для цього мають бути створені та розосереджені в захищених базах, складах і арсеналах відповідні запаси озброєння, військової техніки, засобів ураження, інших матеріальних ресурсів та забезпечені процедури їх швидкого постачання у відповідні позиційні райони і до відповідних аеродромів базування та розосередження.

За цими ж принципами має розвиватися аеродромна мережа. У мирний час з метою економії ресурсів авіація має базуватися на 5 – 6 авіаційних базах, що дозволить зменшити експлуатаційні витрати на заходи бойової підготовки та виконання завдань з охорони повітряного простору. Особлива увага при цьому має бути приділена переобладнанню та сертифікації аеродромів, забезпеченню їх здатності приймати та забезпечувати польоти авіаційної техніки країн-партнерів, забезпеченню безпеки і живучості авіаційної техніки на землі, живучості і здатності до швидкого відновлення інфраструктури авіаційної бази в цілому. Пілотними проєктами з реалізації цього завдання мають стати аеродроми “Старокостянтинів” та “Озерне”.

Водночас для забезпечення маневру, оперативної гнучкості і живучості має утримуватися до 15 – 20 оперативних аеродромів (авіаційних комендатур), здатних до негайного прийняття літаків і вертольотів та забезпечення їх бойового застосування, що дозволить в особливий період провести розосередження авіаційної техніки та її перебазування на загрозливих напрямам.

Провідну роль у реалізації цих завдань має відігравати Командування логістики Повітряних Сил.

ЗАКІНЧЕННЯ

Аналіз безпекового середовища на наступні 15 років показує, що рівень загроз безпеці нашої країни, у тому числі в повітряному просторі, залишатиметься стабільно високим і матиме тенденцію до погіршення. Ми бачимо, що РФ не залишає спроб підірвати єдність і цілісність нашої держави, її незалежність та суверенітет, і продовжує нарощувати свій потенціал у повітряному просторі поблизу наших кордонів. Так само, в довгостроковій перспективі очікується поява нових викликів національній безпеці в повітряному просторі. Тому важливість завдань, що виконують Повітряні Сили щодо захисту Батьківщини в повітряному просторі, буде лише підвищуватись.

Водночас успадкований від радянського минулого потенціал вже практично вичерпаний. Десятиріччя хронічного недофінансування призвели до ситуації коли гостро постало питання переоснащення бойової техніки, а євроатлантичний курс держави вимагає від нас набуття взаємосумісності з партнерами як на організаційному, так і на технічному рівнях. Тому з метою вироблення раціональних шляхів відродження повітряної моці держави і створення передумов для приєднання України до євроатлантичної спільноти була розроблена ця Візія.

Візія дозволяє визначити критичні спроможності Повітряних Сил, якими є зенітні ракетні війська (розподілений зенітно-ракетний комплекс) і тактична авіація (багатоцільові винищувачі), пріоритети їх розвитку, визначити необхідні ресурси та спланувати першочергові й подальші заходи розвитку.

Реалізація цієї Візії вимагає значних фінансових ресурсів, що виходять за рамки поточного фінансування Збройних Сил, та неможлива без підтримки Уряду України. Зокрема її реалізація потребуватиме розроблення державних цільових програм переоснащення зенітних ракетних військ (закупівлі розподілених зенітно-ракетних комплексів середньої дальності) та тактичної авіації (закупівлі багатоцільових винищувачів), а також військово-технічної допомоги від країн-партнерів.

Невиконання визначених у Візії заходів створює загрозу остаточної деградації спроможностей Повітряних Сил з ведення збройної боротьби в повітрі через невідновлене виснаження ресурсних показників зенітних ракетних комплексів і тактичної авіації та, як наслідок, припинення існування Повітряних Сил як окремого виду Збройних Сил України до 2030 року. Це, в свою чергу, призведе до необхідності відмови від амбіцій держави щодо забезпечення охорони повітряного простору, його захисту в

разі агресії, недопущення його використання противником для нанесення ураження складовим Сил оборони держави, а також щодо використання повітряної складової для підтримки їх дій.

Як наслідок, майбутні конфлікти за участі України будуть відбуватися за умови повного домінування противника в повітрі. У цьому випадку має зазнати перегляду призначення і основні завдання Збройних Сил України, структура, роль, завдання інших видів, родів військ (сил) та їх складових, форми і способи їх застосування.

Іншим важливим ризиком невиконання визначених у Візії заходів є недосягнення взаємосумісності з НАТО, що унеможливить реалізацію державної політики щодо набуття членства в цій організації.

Кожен громадянин України повинен бути впевнений, що Повітряні Сили Збройних Сил України здатні сьогодні та в майбутньому захисти його від загрози з повітря. Тому, зважаючи на виключну унікальність і важливість завдань, які вирішують Повітряні Сили, їх розвиток повинен стати пріоритетом державної політики у сфері безпеки та оборони на наступні 15 років.

ДЛЯ НОТАТОК

Ми є Повітряні Сили!

Наша місія – це досвід минулого та завдання сьогодення.

Наше бачення – це розвиток та орієнтир на майбутнє.

Наші цінності – це те, що гуртує та надихає на звершення.

НАША ВІЗІЯ – ЦЕ ШЛЯХ ПРИЙДЕШНІХ ПОКОЛІНЬ!